

БИБЛИОТЕЧЕН ТРЕНД

СПИСАНИЕ НА НУУБ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Издавач

Национална установа - Универзитетска Библиотека
"Св. Климент Охридски" Битола
ул. Ленинова 39

За издавачот: в.д. директор Јелена Петровска

Издавачки совет:

-претседател д-р Николче Вељановски, библиотекар советник
Јоланда Бошевска, виш библиотекар
Ричард Иванишевиќ, виш библиотекар и критичар
Гордана Марковска

Редакција:

д-р Николче Вељановски, главен и одговорен уредник
Ричард Иванишевиќ
Илче Стојановски

Лектура и коректура: д-р Николче Вељановски
Јоланда Бошевска

Фотографии: Трајан Чагорски

Дизајн на корица: Гордана Пешевска

Компјутерска обработка и печат: Херакли Комерц- Битола

Тираж: 300 примероци

ISSN: 1409-9497

Списанието е во целост спонзорирано од Министерството за култура

ОРГАНИЗАЦИСКО-КОМУНИКАЦИСКИ АСПЕКТИ ЗА УСПЕШНО РАБОТЕЊЕ НА НУУБ - БИТОЛА

Јелена Пејровска
в.д. директор

Ерата на автоматизација и дигитални библиотеки донесе трансформација во библиотечното работење, а во областа на комуницирањето нови предизвици. Библиотеките се најдоа на крстопатот, а за да бидат во фокусот на човековото интересирање, мораа постојано да се менуваат и прилагодуваат на се поголемите потреби од квалитетна и навремена информација.

Секој раководител си поставува прашање колку е успешен во тоа што го работи и како да биде уште поуспешен. Практиката покажува дека успешен е оној менаџер кој што ќе успее да наметне релаксирана и ефикасна клима и култура во својата организација, при тоа користејќи ги комуникациските вештини во справувањето со секојдневните предизвици во неговото раководење. Предизвикот да се води институцијата, како што е единствената библиотека во градот, или да се прифати одговорноста колку и на каков начин книгата ќе живее во една средина е тешка задача. Оттука и мојата идеја да пишувам за комуникациските аспекти во секојдневното раководење со Националната установа - Универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски" Битола.

Јасната и искрена комуникација со вработените создава темел за отворена размена на идеи во сите организациони единици. Исто така, мошне важна е информираноста на раководителот и правилно канализирање на истата. Потоа, високиот степен на доверба, отворен интерес и грижа за создавање позитивни комуникациски односи на сите нивоа помеѓу вработените ќе создаде и клима на меѓусебна доверба. Секако дека во практиката не можеме да сметаме на кооперативност на сите членови на колективот т.е. во менаџерската смисла секогаш имаме тип на луѓе кои не само што нема да сакаат да учествуваат во промените туку ќе прават обиди намерно да му наштетат на развојот на институцијата. Конфликтите се дел од работењето и од животот воопшто. Менаџерот со својата успешност треба да ги отстранува доколку се тие деструктивни, а на конструктивните благовремено да реагира со ново размислување. Раководителот треба да ги користи сите можни формални и неформални канали на комуникацијата за да се доближи до работникот тој да почувствува дека е важен дел од целокупното работење на организацијата.

Всушност, ако успееме да развиеме здраво јадро во институцијата, тоа ќе биде носител на успешноста на поставените цели. На пример, при воведувањето на делот од COBISS - програмата за автоматското позајмување на библиотечните материјали, со вработените во главно комуницираше стручен тим на библиотеката кој што ширеше позитивна енергија или синергија во колективот, постојано укажувајќи на важноста од доследната примена на програмот како неопходен услов за успешна трансформација на современото библиотечно работење.

Покрај интерперсоналната комуникација со вработените од посебно значење е надворешната комуникација која претставува основен двигател за успешноста во автоматизацијата во биб-

лиотечното работење. Постојана комуникација со корисниците на библиотека-та, потоа комуникација со мас медиумите (печатени медиуми, електронски медиуми) допринесува за успешна примена на автоматизираните процеси во библиотеката и имплементација на библиотечната програма на сите нивоа. На пример, отклонувањето на конфликтите со странките кои што реагираа по однос на применување на новиот начин на работа во библиотеката одеше преку одговорното лице за автоматизацијата и менаџерот на библиотеката.

Со доследна примена на принципите за успешно комуницирање и преговарање: доверба, трпение, човечност, подготвеност за учење, прифаќање, љубезност, знаење, дисциплина, доследност и интегритет, според основоположникот и потпретседател на

Кави центарот за раководење и еден од врвните авторитети во областа на развојот на раководењето според д-р Блеин Ли (Blaine Lee), библиотеката гради имиџ дека е заинтересирана за секој поодделен читател. Мотото на институцијата е дека "читателот треба во секое време да добие навремена и висококвалитетна услуга."

На крајот уште еднаш сакам да потенцирам дека комуникацискиот аспект претставува основен двигател за успешна организациона поставеност на институцијата, грижата за човечките ресурси е перманентна задача на секој раководител кој што има визија за она што во современиот свет претставува модерно организирана и водена библиотечна институција.

ИЗЛЕЗЕ ЗАКОНОТ ЗА БИБЛИОТЕКИТЕ

Законот за библиотеките е донесен на 15 септември 2004 година, а со денот на примената на овој закон престанува да важи Законот за библиотечна дејност ("Службен весник на СРМ" број 17/74, 17/84 и 51/88 и "Службен весник на Република Македонија" број 12/93.

ЕКСПЕРТ ОД ФРАНЦУСКОТО МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ

Во рамки на соработката помеѓу Македонија и Франција на почетокот од септември на покана од нашето ресорно Министерство нашата библиотека ја посети Жан-Лук Готије-Жантес експерт, доајен на генералната инспекција при француското Министерство за образование. При посетите на националните библиотеки целта беше да добие слика за работата и проблемите со кои се соочуваат библиотеките во Македонија.

По овој повод беше одржан собир на библиотеките од Македонија во Н.У.УБ - Скопје каде што гостинот зборуваше за искуствата со организирањето на библиотечното работење во Франција. Оваа активност на Министерството за култура е во рамките на унапредувањето на културната политика и децентрализацијата во културата.

ВО СВЕТЛИНА НА ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈАТА ВО КУЛТУРАТА

Во рамките на напорите на Министерството на култура на Р. Македонија се остварија повеќе трибини и семинари каде што на транспарентен и професионален начин беа разменети искуствата од повеќе земји во светот кои што имаат искуства од областа на децен-

трализиација на културата во своите земји.

На 14.10 и 15.10 се одржа Семинар Малро во организација на Министерството за култура и комуникации на Франција, Министерството за култура на Македонија, Фондацијата Институт отворено општество и Францускиот културен центар. Во Семинарот учествуваа претставници на сите културни институции во државата како и од невладиниот сектор.

Во првиот дел се обратија министерот за култура на РМ господин Благој Стефановки кој што даде преглед на активностите кои се одвиваат во оквирот на програмата за децентрализација на културата и унапредување на културната политика во Македонија. Со свое излагање се обрати и г-дин. Вероник Бижон - Баре, амбасадор на Франција во РМ кои истакна на потребата од меѓусебната соработка. Експертите од Франција зборуваа за децентрализација на културата во Франција, историјатот и правната рамка но и за културната разновидност и можните решенија (Клара Вагнер, Анита Вебер).

БИБЛИОТЕКАТА ВО МЕЃУНАРОДНАТА СОРАБОТКА

Тема на 34-тото Собрание на Библиоотечарското друштво на Хрватска (ХКД) кое се одржа од 22-25 септември во Шибеник беа библиотеките, политиката, јавноста, односно хрватските библиотеки во светлината на европските интеграции.

Мошне добро конципираното Собрание отвори низа актуелни прашања од областа на современото библиотечно работење во однос на јавноста и стратегијата која ќе ги изнесе проблемите во библиотечното работење. Поаѓајќи од смерниците на ИФЛА, Собранието, покрај пленарни излагања, организираше и повеќе креативни работилници со стручњаци од земјата и странство каде се зборуваше на темите од областа на диги-

тализацијата, пишувањето и објавувањето на научни трудови, односи со јавноста (fundraising), информирање, стратегии и развој на народните библиотеки.

Како приоритетни задачи во развојот на друштвото и воопшто библиотечната работа се посочени следните клучни моменти:

- 1.Развој на библиотечната професија како перманентна задача на ХКД
- 2.Обликување на библиотечното законодавство
- 3.Перманентното усовршување
  - Центар за постојано стручно усовршување на библиотекарите (ЦССУ)
  - постојани и повремени средби (собири)
  - издавачката дејност
  - проекти и програми
- 4.Посета на библиотеки

Преку постер-излагања беа изложени повеќе значајни прашања од областа на едукацијата на библиотекарите и европските интеграции,

стратегии на развојот на библиотеките во насока на достигнувањето на моделот на европското библиотекарство како и раководењето со библиотеките и библиотечните друштва, нивното финансирање и јавно заговарање. Секако дека сите овие прашања се значајни и за македонското библиотекарство како дел од севкупниот светски библиотечен процес.

ДЕНОВИ НА ХРВАТСКАТА КУЛТУРА

06.07.2004 година

По повод Денот на Државноста на Р. Хрватска, а во рамките на манифестацијата "Денови на хрватската култура" во Битола Националната установа - Универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски" од Битола во соработка со Македонско - Хрватско друштво "Марко Марулиќ" од Сплит и Здружението на Хрватите од Битола на ден 06.07.2004 година, со почеток во 19.00 часот организираа заедничка литературна средба во големата сала на Библиотеката. Присутните гости од Р. Хрватска ги поздравиле и срдечно добредојде им посакала директорката на Библиотеката г-ѓа Јелена Петровска. На средбата беше присутна и претседателот на Матицата на иселениците од Сплит, г-ѓа Бранка Безиќ-Филиповиќ и голем број поканети гости од градот.

РАКОВОДЕЊЕТО НЕКОГАШ И ДЕНЕС

ОД СЕЌАВАЊАТА НА Д-Р ДОБРИ ПЕТРОВСКИ

Околу дваесет години работевте во Библиотеката. Кажете ни нешто повеќе за Вашите почетоци како вработен, а подоцна од 1993 година и како нејзин директор?

-Во МУБ се вработив во летото 1981 година со Акцијата за вработување на приправници реализирана од структурите на тогашната власт. Моите животни определби секако дека беа насочени кон правосудните органи и можеби затоа во тоа време бев малку и разочаран од самиот факт што како дипломиран правник се вработив во една за мене многу малку позната институција како што беше библиотеката. Тоа чувство траеше многу кратко, односно до моето започнување со работа и откривањето на вистинските можности и перспективи кои може да ги пружи библиотечно-информативната дејност. Во текот на мојот скоро дваесет годишен работен стаж во МУБ, започнав како библиотекар, поминав низ процесот на обука на сите сегменти од библиотечното работење, продолжив како секретар, а завршив како директор.

Колективот на библиотеката во 1994 во време на одржувањето научниот собир за библиотекарство

Во периодот на Вашето 7-годишно директорување, Матичната и универзитетска библиотека "Св. Кл. Охридски" одеше во чекор со автоматизацијата на Националната библиотека во Скопје, додека другите библиотеки во Македонија дури сега започнуваат со нивната модернизација и автоматизација. На што се должи тоа?

Добри Петровски (десно), со инженерите на ИЗУМ, Марибор Словенија (во средината), 1996 во Битола

-Автоматизацијата на библиотечното работење во МУБ, е приказна за себе. За нејзиното реализирање морам да признаам дека вложивме максимални напори не само јас како раководител, туку и сите вработени во МУБ, бидејќи бевме свесни дека само така ќе го обезбедиме вистинскиот континуитет. Можеби ние во МУБ

бевме и причината за повлекувањето на вистинските чекори во поглед на автоматизација на библиотеките во целава Република, а посебно од страна на НУБ-Скопје како водечка институција во библиотечната сфера во Р. Македонија. Гледано од денешен аспект, навистина сум среќен што успеавме во тоа, бидејќи се покажа дека тоа беше еден од основните предуслови нашата библиотека да стане она што денес навистина е.

Секако дека доста Ви помогна соработката со Сорос Фондацијата отворено општество Македонија. Кои беа Ваши успешни проекти и дали тие ги опфатија и останатите библиотеки на југозападниот регион?

-Во реализацијата на нашите стратешки определби добродојдена беше помошта од сите оние кои беа подготвени во тоа време да ни ја дадат. Институтот отворено општество на Македонија беше една од водечките институции во таа насока. Имено тој многу ни помогна како во обезбедување на техничка опрема така и во обуката на библиотечниот менаџмент. Проектите што ние ги изработувавме во сферата на библиотекарството, за разлика од практиките во претходниот период, не се однесуваа само на нашата библиотека туку ги опфаќаа и библиотеките во регионот и сите народни библиотеки на целата територија на Р. Македонија.

Добри Петровски (середина), со Друштвото на библиотекарите на Македонија

Посебно тоа се однесува на проектот за менаџмент обука на раководителите на библиотеките кој според кажувањето на повеќето учесници имаше неверојатно силно влијание врз унапредувањето на работењето на Народните библиотеки во Р. Македонија.

Со Вашето ангажирање Библиотеката стана место во кое често беа одржувани и состаноците на Друштвото на библиотекарите на Македонија. Каква беше соработката со другите библиотеки?

-Како што претходно споменав, заедничкото дружење овозможено со семинарите и работилниците финансирани од Институтот отворено општество, многу допринесоа за унапредувањето на соработката помеѓу библиотечните работници. Таквата соработка пак резултираше и со мошне активна работа на библиотечните асоцијации чии состаноци стана практика да се одржуваат во различни библиотеки. Нашата библиотека беше една од поактивните и можеби како резултат на тоа во еден период и седиштето на Заедницата на народните библиотеки на РМ беше во Битола.

Искуствата од Вашето менаџирање Ви помогна со успех да ги завршите постдипломските студии на Институтот за социолошки и правно-политички истражувања во Скопје. Дали беше тоа еден од Вашите поголеми предизвици?

-Раководењето, односно целокупното менаџирање со библиотеката не е нималку лесна обврска, бидејќи претпоставува располагање со определени знаења, вештини и способности. Меѓутоа колку и тие да се на определено ниво, секогаш се налага неопходност од нивно надградување. Тоа можеби беше причината што и покрај положениот правосуден испит, се одлучив да го продолжам моето усовршување на постдипломските студии каде што најпрво магистрирав, а потоа и докторирав на теми од областа на библиотечниот менаџмент. Тоа секако беше голем чекор

во мојата не само работна, туку и животна кариера воопшто, во кој морам да бидам искрен многу ми помогна моето практично менаџерско искуство.

Вие сте првиот професор, односно станавте доцент на Факултетот за учители и воспитувачи во Битола, воведувајќи за првпат избран предмет Библиотекарство. Кажете ни нешто повеќе околу ова?

Во учебната 1997/98 година, благодареејќи на аргументираните образложенија и лобирања на приврзаниците на библиотечното дело, на Факултетот за учители и воспитувачи во Битола (сега Педагошки факултет), за прв пат во Македонија се воведува предметот "Библиотекарство" во почетокот како

изборен, а со новите студиски програми како задолжителен. Во почетокот јас започнав да го предавам истиот под менторство на Проф. д-р Александар Стерјовскиа, а веќе во почетокот на 1999 година со одлука на Наставно-научниот совет бев избран во звање доцент по предметот Библиотекарство.

Реализацијата на предметната програма по овој предмет не е само афирмација на библиотечната дејност туку и можност за студентите да се оспособат за практична работа барем во училишна библиотека како и успешно пронаоѓање и користење на библиотечниот материјал.

Напишавте неколку книги од полето на библиотекарството, а добитник сте

и на најпрестижната награда "Климентова повелба". Дали е тоа врвот на Вашите напори на ова поле кога знаеме дека сега како вонреден професор предавате редовен предмет на ФУВ, Основи на демократија?

-Кога започнав со подлабоки истражувања во сферата на библиотекарството забележав дека на македонскиот простор недостасуваат библиотечни публикации. Тоа можеби беше една од причините за мојот посебен ангажман на тоа поле што резултира со издавање на неколку монографски публикации и доста голем број статии во периодичните публикации. Веројатно овие трудови и целокупниот мој труд и напор вложен за унапредувањето на оваа дејност допринесоа да бидам и првиот добитник на најпрестижната републичка библиотечна награда "Климентова

повелба". Не мислам дека е тоа крај на мојата заинтересираност за библиотечното дело иако како професор сум ангажиран во реализација и на други предмети (Основи на демократијата со методика, Организација на образованието и Менаџмент во областа на културата)

Во последните четири години не сте повеќе вработен во Библиотеката. Можете ли да ни кажете нешто повеќе за Вашата професорска работа со студентите и проектите на кои сте работеле и да направите споредба на двете работни

места?

-Од пред четири години се наоѓам на Педагошкиот факултет во Битола, каде што активно реализирам настава со студентите од I, II, III и IV година, а определен ангажман имам и на постдипломските студии како и на Интердисциплинарните студии за јавна администрација. Досегашното искуство покажа дека навистина е прекрасно да се работи со младите генерации, а посебно кога работите и се дружите во некои заеднички проекти. Благодарение на еден таков TEMPUS проект во кој јас бев раководител, на десетина наши студенти им беше овозможено по еден семестар да поминат на Универзитетите во Малме-Шведска и Гронинген-Холандија. Споредба помеѓу двете работни места е тешко да се направи бидејќи и едното и другото носат свои позитивни карактеристики, вредности и предности.

Оваа година сте избран за Проректор на Универзитетот во Битола. Ова е несомнено Ваш голем успех. Кажете ни нешто повеќе за новата позиција и кои се Вашите планови за иднина?

-Во 2003 година избран сум за проректор за настава и наука на Универзитетот "Св. Климент Охридски" од Битола, како кандидат на Педагошкиот факултет каде дотогаш обавував функција на продекан за финансии. Несомнено тоа е голем мој личен

успех но и успех на институциите во кои сум ја градел својата професионална кариера. Функцијата проректор навистина бара голем ангажман, а нема да кажам невистина ако признам дека мојот работен ден понекогаш трае и подолго од 12 часа. Ова посебно се случува во последно време, односно во време на реформи во сферата на високото образование каде ние како управа имаме мошне одговорна улога. Од тие причини можеби многу ретко размислувам за моите идни планови, а од искуство знам дека многу

често сам животот ми ги налагал и сигурно така ќе продолжи и во иднина.

Реќторската управа

Сепак, на читателите би сакале да им откриеме и една мала тајна во Вашиот живот. Вие сте пасиониран одгледувач на канаринци со кои сте добивале и награди на републички такмичења?

-Да, точно е тоа дека повеќе од 35 години сум пасиониран одгледувач на канаринци за песна од расата Малино или т.н. белгиски славеи, односно водени пеачи. Ако се има во предвид мојот секојдневен распоред кој ми остава мошне малку слободно време, веднаш ќе ви стане јасно дека дополнителниот ангажман околу моите миленици мора да е некоја посебна љубов или пак ефикасен начин за одмор и отпуштање. И на полето на орнитологијата сум постигнул значајни резултати. Добитник сум на многу награди и признанија, меѓу кои и прво место и златен медал на минатогодишниот орнитолошки шампионат во Куманово.

*Разговорот го водеше
Јелена Петровска*

ПРОМОЦИЈА НА КНИГАТА "МАРКЕТИНГ ОРИЕНТАЦИЈА НА НАРОДНИТЕ БИБЛИОТЕКИ" ОД М-Р НАДЕ КАРАЏОСКА

М-р Наде Караџоска е родена во 1960 година во Прилеп. Завршила Филолошки факултет - отсек Романска филологија, група Француски јазик и книжевност.

Публикацијата "Маркетинг ориентација на народните библиотеки" од м-р Наде Караџоска беше промовирана во јули годинава од рецензентите д-р Добри

После промоцијата на книгата

Петровски и Миле Бошески, библиотекар-советник во просториите на Градската библиотека "Борка Талески" во Прилеп. Книгата е еден од ретките трудови кои го обработуваат маркетингот - една релативно непозната и стручно недоволно обработена тема од современите трендови на библиотечната дејност. Маркетингот како теорија и практика, или како филозофија е применлив и во библиотечното работење, посебно од аспект на однесување и методологија на осмислување на сите

активности во библиотеките во реализација на крајната цел, а тоа е успешно задоволување на потребите на корисниците. Според ова, библиотеките, за да можат успешно да ги извршуваат своите професионални задачи, мора да се организираат за да им овозможат на нивните корисници непречено користење на библиотечниот материјал, како и на сите информации кои им се потребни за да можат да го помогнат развојот на демократијата во својата средина.

Основните аргументи што одат во прилог на примената на маркетингот во библиотечната дејност се следните:

-со маркетингот можат да се привлечат поголем број на корисници и успешно да се задоволат нивните потреби

-со примената на маркетингот библиотеките прераснуваат во незаменлив извор на информации за општествената заедница (државата, општеството).

Организирањето на услугите во секоја библиотека стана нужна претпоставка и основен предуслов за функционирање на една библиотека.

Истражувањата кои се презентирани во оваа публикација и резултатите

добиеени од нив потврдуваат дека примената на маркетинг концептот, односно застапеноста на маркетинг активностите во работата на библиотеките во перспектива треба да биде приоритет на секоја библиотека. Фактот, што народните библиотеки во Р. Македонија се далеку од една задоволителна состојба во оваа насока за која се потребни дополнителни финансиски средства, не треба да биде пречка за нашите заложби на ова поле, затоа што вистинските резултати од маркетинг ориентацијата во библиотеките обично се видливи после подолг период. Народните библиотеки, од една страна, мора да продолжат и со непрекинато влијание врз јавноста (потесната и пошироката), со умешно изготвени барања и програми и со објавување и известување за нивните проблеми во работењето, од друга страна пак, треба да прават истражувања за ефикасноста на промоциите, нивното конкретно делување на корисникот и сл.

На крајот би сакала да потенцирам дека овој труд настана како резултат на моето долгогодишно професионално искуство (вработена во Библиотеката од 1984 година) во процесот на работата со корисници каде и се стекнав со одредени практични сознанија кои ги продлабочив преку теоријата за организациите и услугите во библиотеките. Исто така, би сакала да го спомнам и моето искуство со повеќе современи библиотеки во Париз и Лион при мојот студиски престој во Франција.

РЕФЕРАЛНИОТ ЦЕНТАР - ПОСРЕДНИК ЗА КОМУНИКАЦИЈА СО СВЕТОТ

Ленка Стојанова, виш библиотекар
НУУБ "Св. Климент Охридски" - Скопје

За информациската дејност како сегмент од библиотечното работење многу библиотекарски долго време немаа јасна претстава, затоа што во почетокот оваа материја се проучуваше од текстови што доаѓаа од УНЕСКО, од автори документаристи или сродни информациски стручњаци без библиотекарско искуство. Исто така, постоеше мислење дека информациската дејност нема "теоретска заснованост", односно нема "правила на игра" или нема "стандарди" според кои ќе се практикува.

Според дефиницијата на Американското библиотекарско друштво (1990), информациската служба треба да ги обезбедува информациите што ги бара корисникот, но исто така треба да ги предвиди неговите идни информациски потреби. Ова произлегува од постојаната и се поголема конкуренција на која се изложени библиотеките поради забрзаниот развој на информациската индустрија и технологија која обезбедува поедноставен и побрз пристап на се поголемиот број информации.

Почетоците на систематска и организирана информациска дејност во Македонија датираат од 1966 година со формирањето на службата за Библиографски информации во рамките на Народната и универзитетска библиотека "Св.Климент Охридски"- Скопје. Десет години подоцна, во 1976 година оваа служба го менува

називот и е формиран Реферален центар, на предлог на Комисијата за информатика на Републичката зедница за научни дејности а со одлука на Републичкиот извршен совет на Македонија.

Во 1984 година е донесен Законот за библиотечна дејност во кој со член 29 се дефинирани (верифицирани) задачите на Рефералниот центар како единствена институција задолжена да истражува, прибира и чува податоци за научните и технолошките информации што се создаваат во земјава со цел да ги вклучува во меѓународните информациски текови и да овозможува непречен пристап до светските знаења од сите области на науките. Веднаш по формирањето, Рефералниот центар отпочна низа активности со цел да овозможи увид во целокупната научноистражувачка работа во Република Македонија. Ова беше комплексна задача со оглед на фактот дека тогаш, а ниту денес не функционира мрежа на реферална дејност во Република Македонија. Затоа, се работеше екстензивно, при што најнапред беа идентификувани три категории на извори и корисници на научни и технолошки информации:

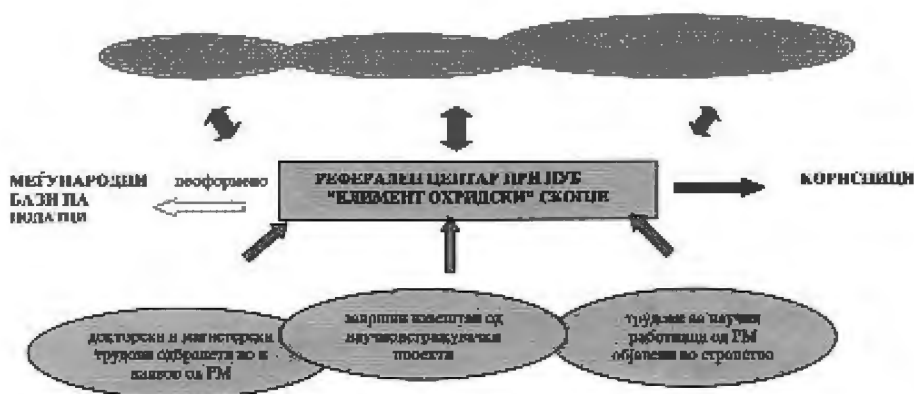
"Индивидуални (научни работници и истражувачи);

"Колективни (научни установи, индок служби и специјални библиотеки, научни и стручни здруженија);

"Научни документи (полупубликации и публикации)

За овие три категории извори на информации се формира комплекс на македонски бази на податоци (МАРЕБА) кои тековно се ажурираат со податоци што се прибираат на различни начини и тоа преку: анкетни истражувања (теренски и пошта) и истражувања низ печатени извори (секундарни публикации). Библиографските податоци се вклучуваат во автоматизираниот каталог на библиотеката и можат да се пребаруваат преку ИНТЕРНЕТ на адреса WWW.NUBSK.EDU.MK .

Во рамките на Рефералниот центар и брз достап до светските знаења, независно од тоа каде се тие лоцирани, Рефералниот центар настојува, според можностите, да ги користи современите техничко-технолошки достигнувања во светот.

Македонски реферални бази на податоци

тар функционираат:

"Агенцијата за определување меѓународни стандардни броеви за монографски публикации ISBN/International Standard Book Number која формира база на податоци за книгоиздателствата во Република Македонија;

"Центарот за ISSN/International Standard Serial Number кој формира база на податоци за сериските публикации што се издавале или се издаваат во Република Македонија.

Регистрираните податоци се доставуваат и вклучуваат во соодветните меѓународни бази на податоци.

ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА НАУЧНИ И ТЕХНОЛОШКИ ИНФОРМАЦИИ

Значаен сегмент од работатана Рефералниот центар е да обезбедува еднакви услови за достап до актуелни научни и технолошки информации за сите заинтересирани корисници на Република Македонија. За да овозможи едноставен

дарни извори (библиографии, индекси) со кои располага библиотеката, главно е насочен кон компјутерското пребарување на информации во домашните и странските бази на податоци. Од 1987 година Рефералниот центар реализира истражувања на информации преку познатиот информативен сервис ДИАЛОГ кој овозможува пристап до над 550 бази на податоци од сите области на науката, технологијата, бизнисот и др.

Досегашното искуство и истражувањата во овие и други странски бази на податоци (OCLC, EBSCO, PIERIAN PRESS, INTERNET), се потврда за интересот на научните работници кои сакаат да бидат во тек со достигнувањата во сите

сфери на научните знаења.

Рефералниот центар

ОБУКА НА КОРИСНИЦИ

Зголемениот обем на издавачката продукција во светот за неупатениот корисник претставува проблем да ја пронајде потребната информација. Со цел да се овозможи организиран пристап во едукацијата на потенцијалните корисници кои главно се ученици и студенти, Рефералниот центар дава посебен акцент во својата работа на нивно оспособување за употреба на конвенционални и електронски каталози, користење на ИНТЕР-НЕТ кој досега претставува највеличествен начин за комуникација и размена на информации помеѓу луѓето, како и други информациски ресурси со кои располага Народната и универзитетска библиотека "Св.Климент Охридски"- Скопје.

Освен наведените активности Рефералниот центар практикува и други форми на работа со корисници, но сите тие се насочени за задоволување на интересот и потребите на корисникот. На тој начин настојува да го зголеми и поттикне интересот на корисниците за поинтензивно користење на информациските услуги, со што придонесува за подобра информираност на македонската научна и културна јавност за достигнувањата во светот на науката и културата.

КОМПЈУТЕРСКАТА ОПРЕМА ВО НУУБ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ" БИТОЛА

*Приредила
Гордана Пешевска -
систем инженер*

Автоматизирањето на Библиотеката во најкратки црти значи вложување во забрзан развој на едно глобално информатичко општество. Почетоците на автоматизацијата во НУУБ "Св. Климент Охридски" - Битола датираат од 1990 кога преку Министерството за развој на Југославија бевме вклучени со еден терминал во ЈУПАК -мрежата во која беа вклучени уште 15-тина други библиотеки од Југославија со заедничка база или host во Марибор, Словенија. Веднаш по добивањето на првиот терминал VT320 и штампачот за печатење на каталожни картончиња Epson LQ 850 следеше донацијата на Сорос Фондацијата која се состоеше од 2 (два) PS Gateway 2000 MHz и 2 (два) ласерски штампачи HP 4L во 1994

година. Следеа два РС-а донации на Британската амбасада во Македонија и

Францускиот културен центар во нивната Француска читална лоцирана во Библиотека како и неколку терминали VT 510. Во 1995 Американскиот културен центар ни донира 1 PC со 1 ласерски принтер HP 5P со уште два CD-драјвови кои беа наменети за работа со, исто така, донираната базата PROQUEST (списанија на CD). Во 1996 година, по набавката на Digital Alpha 400/166 Server-от и CISCO рутерите 2520 и 2511, со воспоставувањето на компјутерската мрежа и прифаќањето на словенечката програма COBISS (кооперативен on-line библиографски систем и сервис), се продолжи со континуирана набавка на компјутерска, терминалска, печатарска опрема како и активна и пасивна мрежна опрема за потребите на автоматизираното библиотечно работење.

Со проектот "Автоматизација на библиотеките од југозападниот регион покрај друга придружна опрема нашата библиотека се здоби и со нов Дигитал Alpha server DS10/600 со што таа во скоро иднина ќе им овозможи на повеќе други библиотеки да се поврзат во БИС (библиотечно-информативниот систем) од овој регион, со што на корисниците на библиотеките на организиран и рационален начин ќе им се обезбеди квалитетен пристап до информации, било тие да се на самиот систем или да се со

посредство на системот пристапни на било кој компјутер на Интернет.

*Новиот систем
Digital Alfa server DS10/600*

*Опремата за изработка на
фотографиите на членовите*

*Автоматизираниот оддел
за издавање и услуга*

Денес, некои од горенаведените машини не се во употреба, други се во фаза на замена, а целокупната постоечка опрема во библиотеката ви ја претставуваме на следната листа:

Сервери

Тип	Operation system	Карактеристики	б.
Digital Alpha Server 400	OpenVMS 7.3	RAM: 64MB + 128MB = 192MB процесор: 166 MHz HDD: 40Gb	1
Digital Alpha Server DS 10/600 *	OpenVMS 7.3	RAM: 512 MB ECC SDRAM процесор: 600 MHz HDD: 2 x 36,4 GB	1
Hewlett Packard NETServer E40	Windows NT 4.0	RAM: 280MB процесор: Pentium Pro 180MHz HDD: 31GB	1

Мрежна опрема

Тип	Број
Роутер CISCO 2520	1
Роутер CISCO 2511	1
8 порта SWITCH	1
8 порта HUB	1
4 порта BNC ривејтер	1
8 порта терминал серверс	2
Серијал модем	1

Друга опрема:

Тип	Број
Персонални компјутери	14
Терминали	10
Печатачи	13
лазерски	5
матрични	6
бар-код *	2
Екстерни CD-ROM уреди	2
Сканиер	2
УПС	3
видео пројектор EMP-53 *	1
платно за пројекција 200x200 *	1

Тип печатари

Број	Модел
1	HP Laser Jet 1300 n
2	HP Laser Jet 4L
1	HP Laser Jet 5P
1	HP Laser Jet 6P
1	HP Laser Jet 6MP
1	FUJITSU DL 3600
3	FUJITSU DL 700
1	EPSON LQ 2070
1	EPSON LQ 850
2	ZEBRA bar-kod

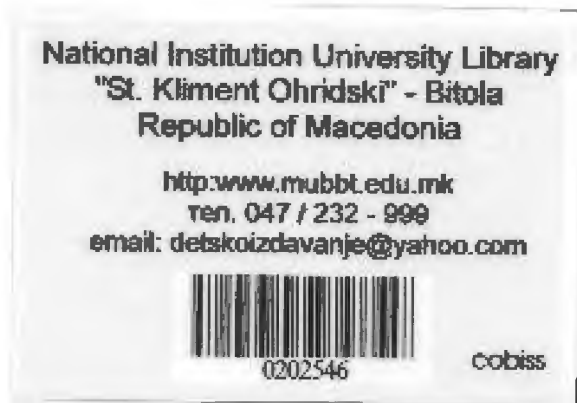
Тип компјутери

Број	Модел (годиште)	тип процесор
1	COMPAQ presario CDS520, (март 1995)	486, 33 MHz
1	Gateway 2000, (1993)	486, 33 MHz
1	Macintosh computers, (јануари 1996)	486, 8 Mb RAM
1	DTK, (март 1996)	586, 100 MHz
1	модел No: 7134T, (октомври 1996)	586, 133 MHz
2	DTK, (ноември 1997)	586, 166 MHz
1	HP Vectra, (1997)	586, 166 MHz

1	DTK, модел DD-556BA, (ноември 1999)	586, 433 MHz
1	модел: TE555A, (јануари 2001)	586, 700 MHz
1	LITE-ON Technology corp., (октомври 2001)	586, 1000 MHz
1	LITE-ON Technology corp., јуни 2002)	586, 1200 MHz
1	LITE-ON Technology corp., (јуни 2003)	586, 2,66 GHz
1	LITE ON Technology corp., (октомври 2001)	586, 2,66 GHz

НОВО... КОДИРАНИ ЧЛЕНСКИ КАРТИ ВО БИБЛИОТЕКАТА

После воспоставувањето на новата автоматизирана програма COBISS /Позајмување во Одделот за позајмување и услуга во септември 2003 година, во септември оваа година, Библиотеката воведо нови кодирани членски карти со фотографија на членот.

За таа намена беше потребна соодветна опрема: дигитален апарат со постоље HP Photosmart 735, печатар во боја Inkjet Epson C84, пластификатор, нож за сечење и 1 PC Pentium II.

За да може секој од постоечките неколку илјади членови да ја замени својата постоечка картичка со кодирана, ангажирани се еден постојан и уште тројца други библиотекарски, во две смени.

БИБЛИОТЕКАТА НИЗ ОДДЕЛИ И АКТИВНОСТИ ОДДЕЛОТ ЗА ПОЗАЈМУВАЊЕ И УСЛУГА ЗА ВОЗРАСНИ БИБЛИОТЕКАРИТЕ ВИ ПРЕПОРАЧУВААТ

Приредила
Гордана Марковска

1. ДЕВОЈКАТА СО БИСЕРНА ОБЕТКА - Трејси Шевалие
2. РАКОПИСОТ Q - Џонатан Раб
3. КОЈ ГО ЗДИПЛИ МОЕТО СИРЕЊЕ - Спенсер Џонсон
4. ТУНЕЛ - Ернесто Сагато
5. КУЈНА - Банана Јашимото
6. СКРШЕНИ КРИЛЈА - Калил Гибран
7. КОДОТ НА ДА ВИНЧИ - Ден Браун
8. БИБЛИСКИ КОД - Мајкл Дроснин

ОСВРТ КОН ДЕЛОТО "ДЕВОЈКАТА СО БИСЕРНА ОБЕТКА" ОД ТРЕЈСИ ШЕВАЛИЕ

Приредил Илче Стојановски

Убедлив историски роман со развиено и живо сликовито-содржинско дејствие, определено време и простор, фолклорни и етнолошки елементи кои се обележје на едно време и општество во Холандија. Романот претставува студија на човековата природа со зрела анализа на ликовите од сите аспекти. Сите елементи наведуваат дека се работи за вистинско дело што го подразбира поимот не литературно или книжевно

дело - роман. Се чувствува креативноста во пишувањето и опишувањето во создавањето на уметничко дело исплетено со страсти и гнев, чувство за анализа до силни елементи до совршенство што му дава својство на романот да биде убав и брутален. Што значи, Шевалие е мајстор на речовити детали, на оживеани слики. Моќта на авторот да создава живи слики дејствува стимулативно за читателот, го предизвикува

негов и от интерес при што создава атмосфера на ремек-делото што го истражува: трогателна, таинствена, а на моменти речиси неподносливо силна. Романот е вистински бисер, содржински

ретко богат, го задржува интересот на читателот до крај при што се чита во еден здив, создавајќи и оставајќи притоа трага на чудесно доживување и едно животно искуство повеќе. Во преден план е ликот на Грит, млада девојка втурната во суровиот животен вител на едно време и простор врз која авторот ја гради основата на својот роман со длабока психолошка анализа на секој детал, внатрешно душевно чувство, надворешно чувство, изглед на ликот и околината, сликовито живо, исткаено, разнобојно како најфино платно.

Но, тоа не би било потполно ако и другите ликови не би биле на тоа ниво што авторот го потврдува во овој роман. Не заостануваат ништо помалку ни останатите ликови на сликарот Јоханес Вернер, сопругата Катарина и нивните деца. Со посебно чувство се анализирани и опишани ликовите на родителите на

Грит и нејзината сестра Агнес и братот Франс.

Креативното пишување за кое се образовала Трејси Шевалие, работата во издаваштвото и животното искуство зачинети со чувството за убавото го дале во потполност плодот - крајниот производ во ова прекрасно - волшебно дело, таинствено полно со емоции и чудесни доживувања - дело полно со живот, преку една животна судбина во едно време и простор, дело насловено како "Девојката со бисерна обетка".

Пораката во овој роман произлегува сама по себе откако ќе биде прочитан. Почувствувајте го и ставете уште еден бисер во вашата тајна комора на срцето и станете побогати за уште едно пријатно духовно доживување и несекојдневно животно искуство.

ПОПУЛАРИЗАЦИЈА НА КНИГАТА ИЗЛОЖБИ, ПРОМОЦИИ, ПРЕДАВАЊА

Приредил: Драги Кабровски

06.07.2004 година

По повод Денот на Државноста на Р. Хрватска, а во рамките на манифестацијата "Денови на хрватската култура" во Битола НУУБ "Св. Климент Охридски" од Битола во соработка со Македонско - Хрватско друштво "Марко Марулиќ" од Сплит и Здружението на Хрватите од Битола на ден 06.07.2004 година, со почеток во 19.00 часот организираа заедничка литературна средба во големата сала на Библиотеката. Присутните гости од Р. Хрватска ги поздравиле и срдечно добредојде им посакаа директорката на

Библиотека г-ѓа Јелена Петровска. На средбата беше присутна и претседателот на Матицата на иселениците од Сплит, г-ѓа Бранка Безиќ-Филиповиќ и голем број поканети гости од градот.

Во рамките на ова литаратурно чествување беа реализирани следните активности и тоа:

- Изложба на скулптури од авторот Станислав Бавчевиќ од Сплит кој даде свое образложение за значењето на делата.

-Филателистичка изложба на поштенски марки, Сплит со образложение на г-дин Пјеро Барановиќ

- Промоција на нова книга од авторката Дуња Калиниќ од Сплит.

Извадоци од книгата читаа авторот на книгата г-ѓа Дуња Калиниќ и г-ѓа Јелена Петровска.

Во знак на добрата соработка и големата благодарност скромни подароци на гостите им врачи директорката на Библиотека г-ѓа Јелена Петровска со желба соработката и натаму да

продолжи. За одбележување е и тоа дека средбата беше во живо снимена од екипа на Хрватската телевизија како специјална емисија насловена како "KORIJENI" и беше емитувана на 15.07.2004 година (четврток) во 16.30 часот на Хрватската телевизија на првата програма, потоа новинари од Радио Европа од Загреб и Радио Сплит.

60 ГОДИНИ АСНОМ

По повод јубилејната прослава 60 години АСНОМ и 2-ри Август - Илинден, Националната установа - Универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски" од Битола во одбележувањето на овие два значајни историски настани за македонската држава се вклучи со неколку активности како што се:

29.07.2004

-Тематска изложба комбинирана со книги, фотографии и текстови под наслов "ДВА ИЛИНДЕНА - 60 ГОДИНИ АСНОМ"

07.09.2004

- Предавање за јубилејот 60 години АСНОМ од д-р Новица Вељановски

02.12.2004

-Предавање од Тодор Чепреганов во соработка со МНД - Битола.

29.07.2004 г.

ИЗЛОЖБА

По повод јубилејот 60 години АСНОМ и 2 - ри Август - ИЛИНДЕН, во холот на Библиотеката беше приредена тематска изложба под наслов "ДВА ИЛИНДЕНА - 60 ГОДИНИ АСНОМ". На изложбата се презентирани 110 монографски публикации тематски поврзани за овие два

значајни историски настани за Македонија, во комбинација со фотографии и текстови од тој период. Изложбата беше поставена на 29.07.2004 г. (четврток) и траеше до крајот на август.

ПРЕДАВАЊЕ

07.09.2004 г.

По повод 60- годишнината од одржувањето на првото заседание на АСНОМ, НУУБ "Св. Климент

Охридски" во соработка со Македонското научно друштво од

Битола на ден 07.09.2004 г. (вторник) со почеток во 12.00 часот, беше промовирана книгата под наслов "АСНОМ": Културолошки рефлексии од д-р Новица Велјановски, Виш научен соработник од Институтот за национална историја на Македонија од Скопје. Пред присутната публика, авторот го претстави директорката на Библиотеката г-ѓа Јелена Петровска, а на видео бим беше презентирано целокупното негово творештво. Пропратен дел на промоцијата беше и изложбата на книги што ги има издадено авторот. На крајот од промоцијата во своето излагање, авторот д-р Новица Велјановски изрази голема благодарност кон организаторот на оваа промоција.

29.09.2004 г.

Младинскиот културен центар од Битола во големата сала за промоции на Библиотеката на ден 29.09.2004 г. (среда) со почеток во 11.00 часот одржа Трибина под наслов "Слобода на информирање - прашање од јавен интерес"

29.09.2004 г.

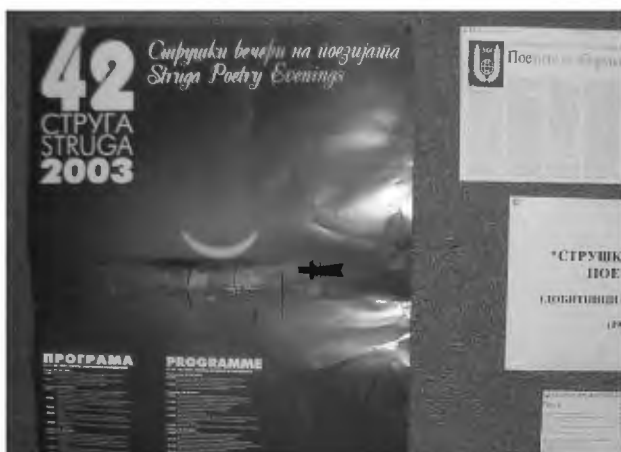
Учениците од сите четврти одделенија предводени од своите наставници при Основното училиште "Стив Наумов" од Битола на 29.09.2004 г. (среда) во 13.30 часот ја посетија Библиотеката. Нив ги поздрави директорката г-ѓа Јелена Петровска и им посака пријатно да се чувствуваат во Библиотеката, а г-дин

Драги Кабровски, задолжен за популаризација на книгата, во кратко ги запозна учениците со тоа што претставува Библиотеката и која е нејзината задача како културно просветна установа од национален интерес. Потоа, учениците ја разгледаа Детската библиотека, магацинот каде што е сместен книжниот фонд и терминалите за пребарување на книги во холот на Библиотеката. За одбележување е и тоа што учениците пројавија голем интерес, од нивна страна беа поставувани голем број прашања на кои им беше одговорено. На крајот од посетата учениците изразија голема благодарност.

20.08.2004 г.

СТРУШКИ ВЕЧЕРИ НА ПОЕЗИЈАТА

По повод "Струшките вечери на поезијата" во холот на Библиотеката подготви изложба на книги под наслов "Струшки вечери на поезијата" (добитници на Златен венец) - (1966 - 2003) г. На изложбата беа застапени сите добитници на највисокото книжевно признание со краток избор од нивното творештво со кое располага Библиотеката во својот книжен фонд. Изложбата можеше да се посети секој работен ден од 07 до 19.30 часот.

НАГРАДАТА "ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ НА СТРУШКИТЕ ВЕЧЕРИ НА ПОЕЗИЈАТА 2004" ЗА ВАСКО ГРАСА МОУРА

Васко Граса Моура (Vasco Graca Moura), роден во 1942 година во Португалија, е овогодинешниот добитник на наградата "Златен венец на струшките вечери на поезијата" за 2004 година која му беше доделена, после одржаните средби во Скопје и Охрид, кон крајот на август во црквата "Св. Софија" во Охрид.

По професија адвокат, пратеник во Европскиот Парламент во Брисел, критичар, познат преведувач на делата на Франсоа Вијон, Данте и Шекспир, романописец и поет, автор на дваесетина прозни и поетски дела.

Покрај овогодишната македонска награда, тој има добиено две најзначајни литературни награди на својата земја: наградата на Сојузот на писателите на Португалија и наградата што го носи името на најголемиот португалски поет од 20-от век, Франсоа Песоа.

Како благодарност за добивањето на наградата поетот го изнесе својот говор "Неколку белешки за поезијата": "поетот бил секогаш нуркач и пливач во океанот на постоењето, создаден од помнење, живо искуство и зборови. .. Но денес, на крстопатот од глобализацијата,

денес, во овој век на компјутери и брза комуникација, би се запрашале за што служи поезијата? Која е целта на поезијата? Дали ова прашање има смисла самото по себе? Првиот одговор што ми иде на ум е дека секој е совршено создаден да живее без поезија и веројатно знаеме за многу такви случаи, но сепак не можеме да го замислиме човештвото целосно да ја отфрли поезијата. Сметам дека поезијата е најстариот израз на човечкиот идентитет... .. Мојата прва одговорност како поет е одговорност пред мене самиот: треба да откријам како да бидам фиктивно искрен и автентично фиктивен и тоа на начин кој ќе ме направи читач на себеси... Би заклучил дека се чувствувам особено почестен и благодарен за големото признание што ми го доделивте и возбуден сум што сум вклучен во такво славно друштво, на долгата листа на струшките лауреати. Истовремено би сакал да ја посветам оваа награда на литературата на мојата земја. Симболот на мостот, толку важен за вашиот фестивал, ќе функционира како ефективна врска помеѓу нашите две европски далечни земји чии култури придонесуваат за создавањето на европскиот идентитет, со почит кон вредносната и културната разноликост".

Приредил Николче Вељановски

ДЕТСКИОТ ОДДЕЛ ПРИ НУУБ ЧУДЕСНИОТ СВЕТ НА КНИГАТА

*Приредила
Стеванка Петковска*

Книгата отсекогаш го привлекувала вниманието на луѓето. Од неа многумина се воодушеувале, разонодувале, учеле дури и заспивале читајќи. И денес, во време на владеењето на светот на компјутерите, книгата и понатаму го задржа својот рејтинг на интерес како кај постарите така и кај помладите. Љубовта кон книгата и дружењето со неа како најголем извор на знаења образува и го збогатува речникот на младиот читател, а истовремено го исполнува неговото слободно време.

Само што ќе ја отвориме книгата и ќе влеземе во чудесниот свет на сите волшебства на пишаниот збор, таа ќе не однесе во најоддалечените краишта на земјата, запознавајќи не притоа со многу земји, народи и убавини за кои не сме слушнале.

Преку омилените книги и лектури младиот читател ги препознава своите омилените автори. Библиотеките се места за слободно дружење со омилените јунаци, со јунаците на вашите другарчиња и со библиотекарите преку кои дознавате за најновите книжевни остварувања за деца.

БИБЛИОТЕКАРИТЕ ВИ ПРЕПОРАЧУВААТ

1. ЖИВОТОТ ЗАНАЕТ НАЈТЕЖОК -
Бошко Смаќоски

2. ПРИНЦОТ И ПИТАЧОТ - Марк Твен
3. ЗИМСКИ ДЕТЕКТИВИ - Оливера Николова
4. СКАЛИЛА ВО ЗЕЛЕНИЛОТО - Весна Ацевска
5. КОЈА Е ДОБРАТА МАЈКА - Ристо Давчевски
6. ЧОВЕК АМФИБИЈА - Александар Бељаев
7. ЗЛАТОКОСОТО ДЕТЕ - Васил Тоциновски
8. БЕЛИОТ ГАЛЕБ - Тихо Најдовски
9. ЈУЛСКИ ДНЕВНИК - Бошко Смаковски
10. АЛЕКСАНДАР И ЕДНОРОГОТ - Душко Кралевски

Дејствието на романот **"Животот занает најтежок"** од **Бошко Смаковски** е во времето на турското владеење во Македонија кога се воделе две војни, војна на Турците со Македонците и војна на Турците со Турците. Во романот се зборува за втората војна во која гледаме дека и меѓу Турците имало и нелуге ама и добри луѓе. "Турци сме оти така ни е доделено, а луѓе сме оти така сами сме избрале!" Во селото Подлес ќе се случи голем колеж во кој остана живо само малото детенце Глигур. Што ќе се случи со Глигур останува сами да откриете.

"Принцот и питачот" од **Марк Твен** е приказна за две деца. Едното дете е член на сиромашно семејство кое живее во напуштениот дел на Лондон, а другото дете е Едвард - принцот од Велс. Авантурите на двете деца ќе започнат кога судбината по тек на случајни настани ќе го доведе малиот и сиромашен Том Кент лице в лице со Едвард - принцот од Велс. Тогаш и двајцата сфаќаат дека многу си личат еден на друг и луѓето не можат да ги разликуваат. Се случуваат настани кои потполно им го променуваат животот на двете деца. Принцот ќе биде заменет со питачот и ќе биде исфрлен надвор од дворецот без никој да се посомнева дека тоа е принцот. Како ќе се снајде

Едвард во тој груб и нечист дел од градот, останува на вас да го прочитате ова дело.

"Зимски детективи" од **Оливера Николовска** е интересна книга која не внесува во возбудливата авантура на тројцата зимски детективи Мартин, Бојан и Светлана. Кога оваа дружина еден ден се упати на експедиција кон старите скривници не ни помисли на можните опасности кои ја пратеа. Така тие не ни забележаа како една темна сенка претпазливо се наведнува кон нив од влезот на пештерата, а потоа како се лизнува внатре и исчезнува. Мартин и Бојан не ни помислија на опасност кога ја пуштија Светлана сама во пештерата.

"Скалила во зеленилото" од **Весна Ацевска** зборува за една модерна тема на телевидеокомпјутероманија. Летниот распуст започна, тоа за Јордан значеше дека без престан ќе може да седи пред екранот на компјутерот, играјќи најразлични компјутерски игри. Но татко му реши да го испрати на казнен одмор и тоа заради болеста на телевидеокомпјутеро-

манија, на место каде нема ниту еден од апаратите за игри. Тоа патување беше најважното нешто што ќе му се случи на Јордан, вистинска награда зашто таму научи толку многу нови нешта за кои неговите другари немаа поим, а можеби и вие ...

"Ветер во градите" од **Ѓорѓија Најдовски** започнува со пронаоѓањето на една тетратка-дневник. Прелистувањето на таа тетратка не внесува во светот на Насте - дете од домот за сирачиња ... Денес е петок, март ... дојдоа и ме зе доа од Домот. Не занев дека мајка ми имала црна и долга коса. Татко ми имал лузна на левиот образ. Се уште не им ги знам имињата.

Што друго ќе откриеме во Настевиот дневник, дали ќе биде среќен со неговите нови родители, дали некогаш ќе се сретне со својата вистинска мајка, останува на вас да откриете.

Книгата е пишувана според вистинскиот дневник кој писателот го пронашол, измислени се само имињата на ликовите.

"Која е добрата мајка" од **Ристо Давчевски** е детективска приказна за Василе Грневски кој е мирно срамежливо момче кое постигнува голем успех кога победува на сојузниот натпревар по

математика. Василе станува жртва на злобата и завидливоста на неговиот другар Зарко кој му подметнува кражба во продавницата, во џепот му става две чоколади. Поради тоа Грне е осуден од средината во која живее. Тогаш неговата другарка Ели се решава да ја докаже Василевата невиност и започнува со детективно истражување.

"Сама" од **Ѓорјан Петревски** зборува за различни млади луѓе со своите доблести и недостатоци. Се се случува на начин кој е карактеристичен за таа генерација, за сегашната, вашата генерација.

Теодора е едно многу убаво девојче по кое сите момчиња воздивнуваа, а таа ги мразеше сите момчиња. Причината на својата омраза Теа ја криеше длабоко во својата душа. Таа има мистериозан пријател "Пророкот" со кого си испраќа пораки преку компјутерот. Тука е Ангела и Зафир-Графит кој е опседнат со графити и зидни пароли. Која е таа тајна која Теа добро ја чува, дали ќе се запознае со Пророкот, останува на вас да откриете.

Приредила
Кристина Лајмановска
волонтер

РАЗГОВОР СО ПИСАТЕЛОТ

ЦАНЕ ЗДРАВКОВСКИ

Кои се вашите книжевни почетоци?

-Моите почетоци во пишувањето се совпаѓаат со моето школување во учителската школа во Битола. Всушност, тогаш почувствував дека имам желба да кажам нешто повеќе за светот што ме окружува или за животот што го живеам. Најчесто, повод ми беа кусите вежби во наставата по Мајчин јазик. Часовите за куси писмени вежби не поминуваа без јас да прочитам, пред класот, што сум напишал. На тој начин почнав да се откривам пред самиот себеси. Мене, на свој начин, ме открија и моите наставници Боге Крстев и Филип Каваев. Боге Крстев беше воодушевен од една моја куса писмена вежба посветена на Битолската чаршија, а Филип Каваев при секоја наша средба во Битола ме поздравуваше со зборовите: "Зимата ни дојде на бел коњ". Еднаш го запрашав што значи тоа. Тогаш тој ми откри дека во некоја моја писмена вежба посветена на првиот снег сум започнал со зборовите: "Деца станувајте, зимата ни дојде на бел коњ". Инаку, почнав да се занимавам со пишување во текот на моите студентски

години во Скопје, а првата возбуда од објавен напишан текст ја почувствував на 15 декември 1956 со објавувањето на расказот "Недоизреченост" во скопскиот весник "Вечерен репортер".

Долги години бевте професор во Битолската гимназија. Кажете ни нешто околу професорувањето и вашата писателска дејност.

-Во гимназијата "Јосип Броз-Тито" бев цели осумнаесет години, односно цела една младост, од 1963 до 1981 година. Потоа отидов во Скопје. Вистински сум задоволен што професорската и писателската работа ми беа своевидна целина и взаемно се надополнуваат. Не случајно моето образование е од областа на литературата и јазикот. Таа моја љубов во литературното творештво несомнено сум ја вградувал и во работата со учениците, така што и до ден денес добивам повратни информации дека некои од моите ученици ја почувствувале таа љубов и ја примиле како сопствено себе-открытие. Можам да споменам дури и некои имиња на веќе формирани литературни творци меѓу моите ученици.

Колкав е Вашиот книжевен опус? Кажете ни нешто за вашиот роман. Кои се најчестите теми во нив?

-Имам напишано дваесетина романи, две збирки раскази, една драма и петнаесетина книжевни критики. Прво го напишав романот "Синцир", а првообјавен ми е романот "Дамка". По објавувањето на овој роман беше објавен романот "Дојденците на Хера". Десетина години потоа се појави романот "Црно Злато". Овие неколку романи и збирката раскази "Откорнување" чинат своевидна тематска целина за засилената миграција на насоката село-град или татковина-туѓина. Тоа е мојата прва глобална тема во моето творештво, но во мојата писателска дејност е присутна и историјата на мојот народ. На оваа тема се посветени романите "Конзулски град", "Тројниот меч" и "Аманет" кои чинат своевидна трилогија. Во "Конзулски град" говорам

за Илинденскиот период до Балканските војни. "Тројниот меч" е негово продолжение, но нараторот е сменет, односно него го раскажува Милтон Манаки. Посветен е на поделбата на Македонија со Втората балканска војна. "Аманет" е посветен на годините на НОВ. Со историска тематика се и моите објавени романи: "Огнено вишнеење", "Црн мост" и "Ататурк-пророк". Имам и неколку објавени романи од семејниот живот, "Сребрена свадба" и "Нарцисе".

Имам и неколку романи кои го потврдуваат моето интересирање и за други теми од веќе споменатите. Такви се

романите: "Стела" посветена на децата-бегалци од Егејскиот дел на Македонија, "Професорот Диман" посветен на ученичкиот живот, потоа "Лудиот Пасторел" посветен на убавините на природата, "Охридскиот лебед" посветен на Иван Точков, врз чие творештво своевремено докторирав, потоа, романот "Жешки жени" инспириран од македонското народно творештво.

Драмата "Нарцисе" е драматизација на романот "Нарцисис" изведена на програмата на Радио Скопје како радио драма.

Пишувате и критики. Најчесто за што?

-Најчесто пишувам за македонските романи и романсиери. Тие критики се објавени во книгите "Големиот оган", "Романот како опсесија", "Растежот на

македонскиот роман", "Романот во наставата". Дваесетина години ги следев премиерните изведби на сцената на Битолскиот театар како резултат на што се двете објавени книги "Драматичари" и "Сценски бидувања".

За кое Ваше дело лично сметате дека го достигнало врвот на Вашата творечка дејност? Кое дело Ви е воопшто најдраго и дали има такво?

-На ова прашање би одговорил со споменување на повеќе дела затоа што издвојувањето на било кое од нив им нанесува неправда на другите. Сепак, посебно сум приврзан кон делата поврзани со двете споменати глобални теми: миграцијата село-град или татковина-туѓина и историјата на мојот народ. Посебно значајни сметам дека се романите "Синцир", "Конзулски град", "Тројниот меч", "Огнено вишнеење" и "Аманет". А како најдраги романи ги сметам "Црно злато" и "Стела".

Жената ви е отсекогаш предизвик. Каде го најде таа своето место во Вашите дела?

-Жената е неодвоив дел од човековиот живот. Без неа не може да се осмисли ничиј живот. Тоа е смислата на живеењето воопшто. Таа и дава здив на литературата. Без жената повеќе мои романи не би биле она што се. Таа е присутна особено во моите дела посветени на семејниот живот кави што се "Нарцисе", "Сребрена свадба", "Охридскиот лебед", "Ататурк", "Стела" и други.

Зошто заминавте во Скопје? Дали жалите што отидовте таму?

-Во Скопје заминав по моето докторирање затоа што во Битола не можев да најдам соодветно вработување. Докторирав во декември 1980 година, а веќе во април 1981 бев примен во Педагошкиот завод во Скопје. Тоа го имав кажано на некои промоции на мои книги дека јас сум трајно поврзан за Битола не само со моите литературни творби туку и во животот воопшто. Гимназијата "Јосип Броз-Тито", а посебно ученичкиот свет беа мој непребол во првите години по напуштањето на Битола. Мојот роман "Конзулскиот град" го напишав во Скопје, но овој роман го пишував со најголем занес во првите години по моето одење од Битола.

Во настава бевте повеќе години, а потоа се вработивте во Педагошкиот завод во Скопје. Ќе ни кажете ли нешто за Вашите стручни дела?

-Како долгогодишен професор почувствував желба да им оставам на моите следбеници дел од моето наставничко искуство како резултат на што се моите книги: "Методиката на наставата по литература" и повеќе методички книги за одредени литературни видови како што се: "Романот во наставата", "Драмата во наставата", "Поезијата во наставата" и "Народното творештво во наставата".

Дали можете да ни кажете кое е Вашето реално место меѓу македонските писатели?

-Ние како членови на ДПМ немаме некое посебно рангирање и секој на свој начин се обидува да си го најде сопственото место како во животот така и во ДПМ. Така што навистина се ретки писателите кои што можат лично да сметаат за себе дека се на некакви врвови.

Дали имаме врвни писатели во Македонија и дали би можеле да издавоите некого?

-Несомнено е дека можат да се изд-

војат врвни македонски писатели кои имаат значајно место не само во македон-

ската туку и во европската и светската литература. Меѓу поетите врвно место заема Блаже Конески, а по него Анте Попоски, Радован Павловски, Матеја Матевски, додека меѓу романсиерите челното место го држат Славко Јаневски, Петре М. Андреевски, Коле Чашуле, Владимир Костов и други.

После толку долг писателски стаж дали сметате дека има нешто кое сè уште не сте го доискажале доволно?

Сметам дека Битола е голем неисцрпен извор за понатамошно прозно откривање. За неа романсиерите ќе остварат уште многу дела. Таа и за мене не престанува да биде натамошна инспирација.

На што работите во моментот?

Од одговорот на претходното прашање може да се насети дека јас и натаму на свој начин ја проучувам Битола. Пишувам уште еден роман за Битола. Всушност, тоа ќе биде еден можан поглед врз минатото на Битола. Во моментот сум подготвен за тоа и загледан сум во сè што заслужува внимание од минатото и сегашноста на мојот град.

Вчера заврши првиот саем на книгата во Битола. Како издавач и автор какви се вашите впечатоци?

-На Битола одамна и беше

*Авторот во разговор со писателите
Петар Димовски и Никола Кочовски*

потребен Саем на книгата. Имавме голема среќа што со Министерството за култура раководи Битолчанец, а со Библиотеката раководи вистински вљубеник во книгата. Саемот на книгата во Битола ни го донесоа Министерството за култура и Националната установа - Универзитетската библиотека во

Битола. Саемот уште еднаш потврдува дека Битола заслужува ваква културна манифестација и секој што го носи во душата овој град треба да дава несебичен придонес за негов натамошен развoтoк. Битолчаните се вистински љубители на културните манифестации и тие не само годинава, туку и во иднина со жив интерес ќе го следат македонското издаваштво. Со такво чувство и ќе си заминат годинешните учесници. Ним, Битола широко им ги отвори своите репрезентативни порти. Така ќе биде и во иднина. Се надевам.

*Разговорот го водеше
Николче Вељановски*

ПОВОД ЗА РАЗГОВОР СО

ГЕОРГИ СТАЛЕВ

Кажете ни нешто за Вашите почетоци во книжевноста?

-Многу е тешко да се каже кога сум почнал во литературата. Роден сум во с. Витолишта, Мариово, на 22 април 1930 година, на трет ден Велигден. Ми била пророкувана, од една страна, светла иднина, но од друга страна, сиромашна иднина заради третиот ден. Многу рано сум излегол од таму, но мојата врска со тој крај е голема. Прво отидовме во Прилеп, а потоа скоро секоја втора година, заради работата на татко ми, живеевме во Србија за пред Втората светска војна се вратиме во Прилеп. Моето школување почна во Белград, а потоа продолжи во Прилеп и заврши во Скопје со матурирањето и дипломирањето. За вистински почетоци можам да ги земам кога првпат добив награда и тоа една четвртина од платата на татко ми. Бев награден за песна во Млад борец во 1948 година. Ја напишав на мои 17 години. Завршив Филозофски факултет, група Историја на книжевноста на народите на СФРЈ. Учевме за Ренесансата, за Петрарка кој не инспирираше и не привлекуваше секој

вид на творештво, почнувајќи од поезијата, музиката, сликарството и ние неколку души бевме преокупирани со уметничкото творештво. Едно време Панче Шиндиловски ми го отстапи школскиот хор. Додека моите колеги од студите беа преокупирани со сопственото творештво, јас бев преокупиран со препев.

Читајќи го Пушкин длабоко навлегов во рускиот јазик и можев да ги читам неговите дела во оригинал. Ме привлече и Тургеев. Ми текна да побарам превод од тогашното книгоиздателство Маток - Ново поколение чиј директор беше Методи Бојациски. Го преведов романот на Тургеев, "Спроти новите дни". Тој и ден денес остана лектира во средното образование. Тоа е мојот единствен превод на проза. Се префрлив на Пушкин. Првите мои обиди останаа неуспешни. Првите мои посериозни напори се врзани за Пушкин. Сè уште бев тогаш студент кога во 1951 година беше објавен мојот препев „Избор“ од делата на Пушкин. Во четврта година на студии кога го подготвував испитот Македонската литература во 19 век повторно се сретнав со Прличевитот "Сердар". Прво дојдов до еден бугарски превод, потоа со помошта на татко ми кој знаеше грчки јазик успеавме да го преведеме "О Арматолос" и во декември 1952 година беше објавен. Тогаш сè уште бев студент во четврта година.

Пишувате и учебници?

-Учебниците дојдоа подоцна. Прво беа моите есеи, стручни, научни и полу-

научни трудови. Учебниците дојдоа подоцна на поттик од мојот зет преведувач Благоја Кондарко. Напишавме Читанка, а потоа бев коавтор со Генади Болиновски итн. Потоа дојдоа и други. Литература за II клас. Југословенска литература, па есеи и огледи од светска лит-

ература како "Девет портрети од светската книжевност" (1974), "Приближувања I" (1974) и "Приближувања II". Мојата докторска дисертација беше публикувана во 1970 година под наслов "Македонскиот верс", а одбранета во 1965 година. И покрај тоа што беше распродадена во рекордно време и во рекорден број, сепак не доживеа многу изданија затоа што е многу специфична за издавачите.

Долго време работевте како професор на Филозофски факултет?

-Бев професор од 1961-1995 година. Доктор сум по филолошки науки. Предавав југословенска литература. Сега сум пензиониран. Член на македонскиот ПЕН центар. Член сум на ДПМ од 1956 година.

Со кои од Вашите колеги сте соработувале најповеќе.

-Со сите колеги соработувам. Тешко е да се каже со кој повеќе. Бевме една група од четворица, која покојниот детски писател Куновски не нарече "Тхе лака конџица". Тоа беа: Душко Маневски, сега покоен, преведувачот Ефтим Манев и Душко Димитровски покрај мене.

Дали сте доаѓале често во Битола?

Не многу, најмногу со Цане Здравковски како промотор на негови книги. Имало и други поводи.

Да ни го кажете вашето размислување за библиотеците?

-Ми понудија да бидам директор на Националната библиотека, но не прифатив затоа што трн во здрава нога не се става. Таму има и многу нерешени проблеми за кои бев свесен дека не ќе можам да ги решам.

Освен препеви дали имате некои свои дела и која е Ваша омилена литература?

-Кога започнете успешно со нешто тогаш останувате тој со тоа. Многу е тешко да се каже затоа што моите интересирања не се хомогени, туку како што може да се каже се во раштркани

рими. Можам да кажам дека љубопитството ме тера. Зошто поезија, а не проза? Сме пишувале сонетни венци под влијание на Петрарка и покрај тоа што тој пишувал сонети и никогаш не напишал сонетен венец. После дваесет години имам своја поезија "Горолоникот пред сопствениот крст" (1968). Тоа е чисто национална тематика која дел од нашата и бившојугословен-

ската критика ја објави. Станав попознат надвор отколку внатре. Просто не постоите за друго откако ќе се пробиете со едно. Потоа имам збирки за Константин Миладинов, "Јас Константин Македонијата" (1996) и "Маски" (1998). Поемите "Вториот Омир" (1988) и "Бесоница" (1993). За малку ќе ги забораваме драмите во стихови за кои добив награда во Сараево, "Болен Дојчин" (1971) и "Ангелина" (1972), потоа следеа "Расколникот од Хатини-Џинот" (1975) и "Самуил" (1980).

Што подготвувате во поново време?

-Еден роман, а кој знае смртта дали нема да ме престигне, "Мојот дваесетти век". Ова е работен наслов. Опфаќа сè во 20-ти век, како јас го доживеав 20-тиот век низ моја призма, од најбанални до најкрвави нешта. Се разбира, таму каде не сум бил сведок кај што не сум чул користам и туѓи видувања. Ако една битка не сум ја видел, но сум ја преживувал низ раскажувањето на романсиерите - писатели со кои сум доаѓал во контакт си дозволувам нивни страници да ги кажам како дел од моите доживувања.

Што не сте постигнале, а сакате да постигнете, па макар и во еден нареден живот?

-Најверојатно, по тоа што ваков како што ме дал Господ не сум за ништо друго освен ова што го работам. Иако совршено го познавам моторот на автомобилот, не можам ни да пипнам во него. И покрај тоа што граматиката на поодделни јазици ја знам до тенчина, да проговорам не можам.

Нешто што не Ве прашав, а Вие би сакале да ни кажете?

-Повеќе заради ограниченоста со време скокаме од една на друга работа така што многу нешта останаа некажани. Некои од моите пријатели знаат дека имам големо задоволство во музиката. Класичната музика и можеби причината што не продолжив е затоа што не можам да се вклопам во 12-тонска какафонска

музика, било како диригент било како ... Почнав нешто во Загреб ако може така нешто да се нарече и дури станав директор на еден симфониски оркестар на градот Задар.

Како одговор на она што го пропуштивме во разговорот со авторот користиме дел од освртот на нашиот

колега - критичар **Ричард Иванишевиќ** кон личноста и делото на **Георги Сталев**:

"Моќна книжевна појава и ретка литературна личност - фокусирана кон македонската и светската литература, со талент, усед, искуство и пред сè литературно чувство на естетичар и естета во сите создадени книжевни родови, со рефлексии и траги и на доајен и на модерен литерат. .. Авторска книжевна кариера во сите литературни творби: вперен вљубеник кон Македонија, судбината на историјата, обичаите, богатството и благородноста на јазикот, литерарните загадоштва и светилишта, маките, епското, вербата во божественото, блаженото, небесното. Самата докторска дисертација "Македонскиот верс" (1970) е видовита книжевно-вавилонска анализа на македонската раскошна версификација. Посебно впечатливи аналитични книжевни студии му се: "Преглед на македонската литература во XX век",

"Последните сто години на македонската книжевност" (1994), и "Едно можно читање на Рациновите "Бели мугри"" (1994). Исто така, не смееме да ги забораваме неговите антологии за

"Девет портрети на светската книжевност" (1974), "Мала антологија на француската поезија" (1964), "Антологија на француската поезија од нејзините почетоци до XX век" (1977) "Антологија македонске критике" (1978) и "Мртвите не умреле во нас" (антологија на руската поезија од 19 век) (2000). Добитник е на низа награди и признанија од национална и интернационална провиниенција: "Климент Охридски", "13-ти Ноември", "Кирил Пејчиновиќ", "Григор Прличев", "Златен Венец", на фестивалот МЕС Сараево, и без сомнение единствената и престижна - Медалот на фондот Лермонтов - Москва.

*Разговорот го водеше
Николче Вељановски*

ОД ЖИВОТОТ НА БИБЛИОТЕКАРИТЕ

ВО ПОСЕТА НА МАНАСТИРОТ "СВ. ЈОАКИМ ОСОГОВСКИ" - ЧУДОТВОРЕЦ

Нашата установа НУУБ "Св. Климент Охридски" Битола од минатата година за своите вработени започна да организира екскурзии со посета на културно-историските споменици познати од нашето поблиско и подалечно минато.

По минатогодишната посета на манастирот "Плаошник", оваа година, поточно на 04.09.20004 година, Библиотеката, за своите вработени и пензионирани работници, организира еднодневна екскурзија на Осоговските планини со посета на живописниот манастирски комплекс "Св. Јоаким Осоговски", познат под името "Сарандопор".

Според кажувањето на прота Добре - манастирот бил основан од ученикот Јован Рилски Јоаким кој живеел во XI-XII век. Во житието на Јоаким Осоговски се спомнува дека за време на владеењето на византискиот император Михајло Комнен (1143-1180) некој свештеник по име Теодор од Овче Полско, познат под монашкото име го основал манастирот, а кога станал негов прв игумен, изградил црква посветена на Јоаким Осоговски и во неа, по смртта на Јоаким, ги погребал неговите мошти.

Во своето повеќе вековно постоење овој манастир бил повеќепати разурнуван и повторно обновуван, а во XIX век го добива денешниот изглед. Црквата посветена на Јоаким Осоговски заема доминантно место во манастирскиот комплекс. Се смета дека водата од овој манастир има чудотворна и лековита моќ.

Сите ние со воодушевување ги доживеавме моментите на незаборавно дружење за време на патувањето и престојот во овој прекрасен манастирски комплекс со желба оваа традиција да продолжи и во иднина со посета на вакви и слични културно-историски споменици - први духовни храмови на книгата.

Приредиле
Трајан Чагорски и Цара Огненовска

КУЛТУРА

ПОДГОТВУВА ЧЕТВРТИОТ ДЕЛ ОД БИБЛИОГРАФИЈАТА ЗА "БИТОЛСКИ ВЕСНИК"

Во Одделот за издаваштво на Битолскиот весник се подготвува четвртиот дел од библиографската работа за "Битолски весник".

Библиографската работа за "Битолски весник" се подготвува во Одделот за издаваштво на Битолскиот весник.

Библиографската работа за "Битолски весник" се подготвува во Одделот за издаваштво на Битолскиот весник.

ПРОМОЦИИ НА КНИГИ ПО ПО-АСНОМ И ДЕНОТ НА НЕЗАВИСНОСТА

Шестдесетгодишната одбрана на АСНОМ и Денот на независноста на Македонија е прилика за промоции на книги.

Книгите "АСНОМ: културолошки рефлексии", реализирани во соработка на Библиотеката и на Македонското научно друштво, се издаваат во Битолскиот весник.

Промоциите се одржаа во Битолскиот весник.

Книгите се издаваат во Битолскиот весник.

ПРОМОВИРАНА КНИГА ЗА АСНОМ

Во Одделот за издаваштво на Битолскиот весник се промовира книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии".

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

БИТОЛА

УНИВЕРЗИТЕТСКАТА БИБЛИОТЕКА, БИТОЛА - КНИГА ЗА КУЛТУРОЛОШКИТЕ РЕФЛЕКСИИ НА АСНОМ ОД ВЕЛЈАНОВСКИ

Универзитетската библиотека во Битола издава книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" од Велјановски.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

ДЕНОВИ НА ХРВАТСКАТА КУЛТУРА

Во организација на Македонското друштво за промовирање на Хрватската култура се одржаа денови на Хрватската култура.

Деновите на Хрватската култура се одржаа во Битолскиот весник.

Деновите на Хрватската култура се одржаа во Битолскиот весник.

Деновите на Хрватската култура се одржаа во Битолскиот весник.

УНИВЕРЗИТЕТСКАТА БИБЛИОТЕКА, БИТОЛА - КНИГА ЗА КУЛТУРОЛОШКИТЕ РЕФЛЕКСИИ НА АСНОМ ОД ВЕЛЈАНОВСКИ

Универзитетската библиотека во Битола издава книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" од Велјановски.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

УНИВЕРЗИТЕТСКАТА БИБЛИОТЕКА, БИТОЛА - КНИГА ЗА КУЛТУРОЛОШКИТЕ РЕФЛЕКСИИ НА АСНОМ ОД ВЕЛЈАНОВСКИ

Универзитетската библиотека во Битола издава книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" од Велјановски.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

УНИВЕРЗИТЕТСКАТА БИБЛИОТЕКА, БИТОЛА - КНИГА ЗА КУЛТУРОЛОШКИТЕ РЕФЛЕКСИИ НА АСНОМ ОД ВЕЛЈАНОВСКИ

Универзитетската библиотека во Битола издава книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" од Велјановски.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

УНИВЕРЗИТЕТСКАТА БИБЛИОТЕКА, БИТОЛА - КНИГА ЗА КУЛТУРОЛОШКИТЕ РЕФЛЕКСИИ НА АСНОМ ОД ВЕЛЈАНОВСКИ

Универзитетската библиотека во Битола издава книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" од Велјановски.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

УНИВЕРЗИТЕТСКАТА БИБЛИОТЕКА, БИТОЛА - КНИГА ЗА КУЛТУРОЛОШКИТЕ РЕФЛЕКСИИ НА АСНОМ ОД ВЕЛЈАНОВСКИ

Универзитетската библиотека во Битола издава книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" од Велјановски.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

УНИВЕРЗИТЕТСКАТА БИБЛИОТЕКА, БИТОЛА - КНИГА ЗА КУЛТУРОЛОШКИТЕ РЕФЛЕКСИИ НА АСНОМ ОД ВЕЛЈАНОВСКИ

Универзитетската библиотека во Битола издава книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" од Велјановски.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

Книгата "АСНОМ: културолошки рефлексии" е издадена во Битолскиот весник.

